

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2006–kwiecień 2007

W stosunku do lat ubiegłych teren objęty badaniami oraz metodyka pozostały bez zmian (Meissner et al. 2000). Podczas kontroli styczniowej policzono mewy przebywające na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej i na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach, w Łężycach koło Gdyni i w Swarzewie.

Liczebność ptaków wodnych w miesiącach maj–lipiec była bardzo niska. Dopiero w sierpniu zaznaczył się wyraźny wzrost liczby ptaków z większości gatunków, z wyjątkiem łabędzia niemego *Cygnus olor* i gągoła *Bucephala clangula*, których liczebności pozostały niskie (tab. 1). W stosunku do roku 1999, liczebność kormoranów *Phalacrocorax carbo* i krzy-

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od maja do sierpnia 2006
Table 1. Numbers of waterfowl on the Bay of Gdańsk during May–August 2006. (1) – species

Gatunek (1)	20–21.05.06	10–11.06.06	14–17.07.06	12–15.08.06
<i>Cygnus olor</i>	1368	901	625	644
<i>Cygnus cygnus</i>	1	1		
<i>Anser albifrons</i>	1			1
<i>Anser anser</i>	24	4	1	
<i>Branta leucopsis</i>	1			
<i>Tadorna tadorna</i>	65	45	10	17
<i>Anas penelope</i>	5			14
<i>Anas strepera</i>	51	30		16
<i>Anas crecca</i>		2	53	344
<i>Anas platyrhynchos</i>	186	388	124	1285
<i>Anas acuta</i>	1			1
<i>Anas querquedula</i>	4	1		59
<i>Anas clypeata</i>	6	20		179
<i>Aythya ferina</i>	2		2	7
<i>Aythya fuligula</i>	86	7	121	248
<i>Aythya marila</i>	73			
<i>Somateria mollissima</i>	21	1	8	17
<i>Clangula hyemalis</i>	3			
<i>Melanitta nigra</i>	1	2		5
<i>Melanitta fusca</i>				1
<i>Bucephala clangula</i>	129	75	189	131
<i>Mergus serrator</i>	4	4		
<i>Mergus merganser</i>	15	83	94	355
<i>Gavia arctica</i>		7		
<i>Tachybaptus ruficollis</i>				23
<i>Podiceps cristatus</i>	30	22	58	1484
<i>Podiceps grisegena</i>	2			1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	1576	2484	3703	13230
<i>Fulica atra</i>	10	2	5	3002

zówek *Anas platyrhynchos* gromadzących się latem na badanym akwenu wzrosła około dwukrotnie (Meissner & Bzoma 2001).

Zima 2006/2007 należała do wyjątkowo łagodnych. Po raz pierwszy ujemną średnią dzienną temperaturę zanotowano dopiero 23.01.2007 ($-0,1^{\circ}\text{C}$), natomiast średnie temperatury miesięczne dla miesięcy zimowych wynosiły: grudzień $+6,2^{\circ}\text{C}$, styczeń $+4,8^{\circ}\text{C}$, luty $0,0^{\circ}\text{C}$ (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej Gdańsk Port Północny). Zlodzenie pojawiło się tylko podczas kontroli w lutym i objęło swoim zasięgiem jezioro Ptasi Raj (95% powierzchni), Martwą Wisłę (30%) oraz najpłytszą część Zatoki Puckiej między klifem koło Swarzewa, a Władysławowem (90%). Wzdłuż Półwyspu Helskiego od Władysławowa do Kuźnicy zamrożony był przybrzeżny pas o szerokości 100–200 m.

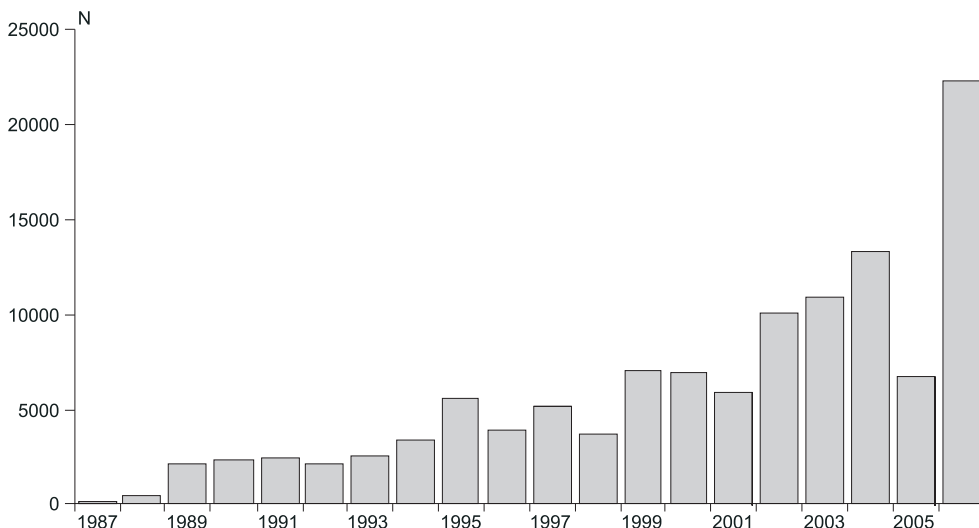
We wrześniu odnotowano najwyższą w 23-letniej historii liczeń liczebność łysek *Fulica atra* i kormoranów (tab. 2). Największe zgrupowanie łysek liczące ok. 26 tys. osobników przebywało między Rzucewem i Puckiem (obs. P. Janowski). W poprzednich dwóch sezonach jesienne koncentracje tego gatunku na wodach Zatoki Puckiej wewnętrznej także przekraczały 20 tys. ptaków i należały do największych w Polsce (Meissner & Rydzkowski 2007). Jesienna liczebność kormoranów wykazuje od lat 1990. tendencję wzrostową (rys. 1). Największe stado oszacowane na ok. 11 tys. osobników zaobserwowano 15.10.2007 na Ryfie Mew (obs. C. Wójcik), jednak ze względu na problemy z zanizaniem liczby kormoranów siedzących w dużych grupach, liczebność ta mogła być wyższa (Bzoma 2005).

W listopadzie stwierdzono wyjątkowo wysoką liczebność edredonów *Somateria mollissima* – spośród 2364 osobników widzianych na całym akwenu objętym liczeniami, aż 2300 przebywało w jednym stadzie przy porcie w Helu (obs. S. Bzoma). Było to największe zgrupowanie tego gatunku odnotowane w Polsce (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Edredon pojawił się licznie także wiosną i w marcu stwierdzono łącznie 524 osobniki, z których ponad połowa widziana była między Sopotem i Gdynią. Pomimo łagodnej zimy, bardzo licznie występowały nurogęś *Mergus merganser* i bielaczek *M. albellus* (tab. 2), które zwykle pojawiały się liczniej na Zatoce Gdańskiej podczas surowych zim (Švažas et al. 1994, Bzoma & Meissner 2005). Ich liczebności w lutym 2007 były najwyższymi stwierdzonymi dotychczas na badanym akwenu i stanowiły odpowiednio około 10% i 7% populacji zimującej w środkowej i zachodniej Europie (BirdLife International 2004). Natomiast liczebność łabędzia niemego była bardzo niska, zwłaszcza w porównaniu do dwóch poprzednich sezonów, gdy zimą przekraczała 5 tys. osobników (Meissner & Rydzkowski 2007). Wyjątkowo łagodna zima spowodowała, że w styczniu stwierdzono świstuny *Anas penelope*, a w lutym także rożeńce *A. acuta*, płaskonosy *A. clypeata* i cyraneczki *A. crecca* – gatunki zwykle niezimujące na Zatoce Gdańskiej. Odnotować warto stwierdzenie stada 61 bernikli białolicych *Branta leucopsis* na łąkach koło Drewnicy (obs. A. Kośmicki) oraz obserwację na odstojnikach popiołów przy ujściu rzeki Redy dwóch gęsi wykazujących cechy mieszańców między gęgawą *Anser anser* i berniklą kanadyjską *B. canadensis*, które przebywały w parach z gęgawami (obs. J. Typiak).

Wyniki liczenia mew w styczniu 2007 przedstawiono w tabeli 3. Na trzech skontrolowanych komunalnych wyspiskach śmieci ich liczebności były podobne jak w poprzednim roku (Meissner & Rydzkowski 2007). Na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej stwierdzono więcej śmieszek *Larus ridibundus* i mew pospolitych *L. canus*, co można wiązać z wyjątkowo łagodnym przebiegiem zimy. Śmieszka jest gatunkiem dość wrażliwym na spadki temperatury i podczas mroźnych zim ptaki przemieszczają się w bardziej dogodne rejony (Glutz v. Blotzheim & Bauer 1982, Briesemeister & Seelig 1984, Meissner & Nitecki 1989). Wyższe niż zazwyczaj temperatury stycznia mogły spowodować, że więcej śmieszek pozostało w rejonie Zatoki Gdańskiej a stwierdzona liczebność była największa od roku 2002.

Tabela 2. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2006 do kwietnia 2007
Table 2. Numbers of waterfowl on the Bay of Gdańsk from September 2006 till April 2007. (1) – species

Gatunek (1)	15–17. 09.06	15–17. 10.06	18–19. 11.06	16–17. 12.06	20–21. 01.07	17–18. 02.07	17–19. 03.07	14–15. 04.07
<i>Cygnus olor</i>	593	2161	1709	962	873	2109	852	944
<i>Cygnus columbianus</i>		5					27	
<i>Cygnus cygnus</i>		28	35	28	53	136	26	
<i>Anser fabalis</i>		2					150	70
<i>Anser albifrons</i>	1	1	5	3			338	
<i>Anser anser</i>		8		96		74	131	18
<i>Branta canadensis</i>					2			2
<i>Branta leucopsis</i>		1			1		12	63
<i>Branta bernicla</i>		7	9					
<i>Branta canadensis</i> × × <i>Anser anser</i>							2	
<i>Tadorna tadorna</i>	1	1				2	73	83
<i>Anas penelope</i>	431	3301	199	17	15	56	235	716
<i>Anas strepera</i>	22	62	11	3			61	35
<i>Anas crecca</i>	151	77	1	45		14	80	76
<i>Anas platyrhynchos</i>	815	2271	2679	2492	1506	5928	1283	350
<i>Anas acuta</i>	34	28	2	1		4	39	14
<i>Anas querquedula</i>	4	19						32
<i>Anas clypeata</i>	3	15	1			3		44
<i>Netta rufina</i>				1			2	
<i>Aythya ferina</i>	6	186	102	309	329	1129	608	70
<i>Aythya fuligula</i>	966	14826	5358	6956	6045	14514	10405	12570
<i>Aythya marila</i>	9	339	6605	275	609	8135	653	2
<i>Somateria mollissima</i>	53	127	2364	11	89	42	524	3
<i>Clangula hyemalis</i>		862	8056	4431	8413	16956	4939	9816
<i>Melanitta nigra</i>		101	954	632	160	307	897	80
<i>Melanitta fusca</i>	7	31	832	473	619	424	509	11
<i>Bucephala clangula</i>	147	366	7142	4716	5421	7741	2606	2183
<i>Mergus albellus</i>		4	24	47	155	1558	137	
<i>Mergus serrator</i>			364	36	269	383	345	215
<i>Mergus merganser</i>	228	356	9296	3057	4439	21381	1023	140
<i>Gavia stellata</i>			2	3		6		
<i>Gavia arctica</i>	4	1	3			2	2	7
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	40	9	2	2		1	2	
<i>Podiceps nigricollis</i>					1	1		
<i>Podiceps cristatus</i>	642	2150	2119	1729	1236	1277	961	156
<i>Podiceps grisegena</i>	2	1	1					2
<i>Podiceps auritus</i>	9	29	74	246	14	20	84	3
<i>Phalacrocorax carbo</i>	14790	22302	16945	5521	5526	6564	4957	3771
<i>Fulica atra</i>	33234	22371	4215	4648	4834	9043	3251	892
<i>Alca torda</i>			4			8		

Rys. 1. Maksymalne jesienne liczebności kormorana *Phalacrocorax carbo* w kolejnych sezonach na Zatoce Gdańskiej

Fig. 1. Maximum autumn numbers of the Cormorant in consecutive years on the Bay of Gdańsk

Tabela 3. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2007 nad Zatoką Gdańską i na trzech wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 3. Numbers of particular gull species recorded in January 2007 on the Bay of Gdańsk and on three rubbish dumps situated near the coast. (1) – species, (2) – rubbish dumps, (3) – total

Gatunek (1)	Zatoka Gdańska	Składowiska śmieci (2)			Razem (3)
		Łężyce	Szadółki	Swarzewo	
<i>Larus hyperboreus</i>	1				1
<i>Larus argentatus</i>	6030	3500	6500	500	16530
<i>Larus cachinnans</i>	1				1
<i>Larus marinus</i>	417	20	200	10	647
<i>Larus canus</i>	3092	1	3		3096
<i>Larus ridibundus</i>	3861	1			3862
Razem (3)	13402	3522	6703	510	24137

W styczniu w ujściu Wisły stwierdzono też kamusznika *Arenaria interpres* i 4 biegusy zmienne *Calidris alpina* (obs. J. Typiak i A. Niemczyk), a ponadto na całym terenie objętym liczeniem zanotowano 6 bielików *Haliaeetus albicilla* i 126 czapli siwych *Ardea cinerea*.

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: G. Bela, S. Bzoma, M. Goc, D. Jakubas, P. Janowski, M. Koss, A. Kośmicki, E. Kurach, W. Meissner, A. Niemczyk, H. Polańska, M. Remisiewicz, P. Rydzkowski, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, P. Zięcik. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Badania były dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 130.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk in the May 2006–April 2007 period. As the winter 2006/07 was mild, with mean month temperatures exceeding 0°, the bay was not frozen except for its shallowest sections in mid-February. An array of species were observed in exceptionally large numbers, some of the values being the highest ever recorded from Poland: Coot *Fulica atra* (33

234 inds in October 2006), Eider *Somateria mollissima* (2 364 inds in November 2006), or the highest hitherto noted on the Bay of Gdańsk: Cormorant *Phalacrocorax carbo* (22 302 inds in October 2006), Goosander *Mergus merganser* (21 381 inds in February 2007), Smew *M. albellus* (1 558 inds in February 2007). An untypically warm winter was responsible for the occurrence in winter months of Wigeon *Anas penelope*, Pintails *A. acuta*, Shovelers *A. clypeata* and Teals *A. crecca*, species which do not usually winter within the study area, and for particularly low abundance of Mute Swans *Cygnus olor*. The overall number of waterbirds between May and July was very low, although Cormorants and Mallards *A. platyrhynchos* were twice as numerous as in the summer of 1999. The numbers of gulls on rubbish dumps were comparable to the values recorded in previous years, with slightly increased abundance of the Black-headed Gull *Larus ridibundus* and Common Gull *L. canus* on the shore of the bay.

Literatura

- BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series 12. BirdLife International, Wageningen.
- Briesemeister E., Seelig K.J. 1984. Zum Auftreten von Lach- (*Larus ridibundus*), Sturm- (*Larus canus*) und Silbermöwe (*Larus argentatus*) im Mittelbegebiet während des Winterhalbjahres. Orn. Jber. Mus. Hein. 8–9: 17–23.
- Bzoma S. 2005. Liczebność nielegowych kormoranów *Phalacrocorax carbo* w zachodniej części Zatok Gdańskiej w latach 1989–1999 – przydatność różnych metod oceny ich liczby na dużych akwenach. Not. Orn. 46: 15–23.
- Bzoma S., Meissner W. 2005. Some results of long-term counts of waterbirds wintering in the western part of the Gulf of Gdańsk (Poland), with special emphasis on the increase in the number of cormorants (*Phalacrocorax carbo*). Acta Zool. Lithuanica 15: 105–108.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. (eds.). 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 8. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Meissner W., Bzoma S. 2001. Wyniki liczeń ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej, maj 1999–kwiecień 2000. Not. Orn. 42: 65–70.
- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. Not. Orn. 41: 92–97.
- Meissner W., Nitecki C. 1989. The species composition and age structure of gulls wintering in Władysławowo. Seevögel 10: 10–16.
- Meissner W., Rydzkowski P. 2007. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonie 2005/2006. Not. Orn. 48: 142–146.
- Švažas S., Meissner W., Nehls H.W. 1994. Wintering populations of Goosander (*Mergus merganser*) and Smew (*Mergus albellus*) at the south eastern Baltic coast. Acta Ornithol. Lithuanica 9–10: 56–69.
- Tomałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Włodzimierz Meissner, Mikołaj Koss

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców Uniwersytet Gdański,
Legionów 9, 80-441 Gdańsk
w.meissner@univ.gda.pl

Szymon Bzoma

Zakład Zasobów Rybackich, Morski Instytut Rybacki
Kołłątaja 1, 81-332 Gdynia